

Briuselis, 2019 04 04
SWD(2019) 111 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

2019 m. aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūra: politikos aplinkybės

pridedamas prie

**KOMISIJOS KOMUNIKATO EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**2019 m. aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūra.
Europa saugo savo piliečius ir gerina jų gyvenimo kokybę**

{COM(2019) 149 final} - {SWD(2019) 112 final} - {SWD(2019) 113 final} -
{SWD(2019) 114 final} - {SWD(2019) 115 final} - {SWD(2019) 116 final} -
{SWD(2019) 117 final} - {SWD(2019) 118 final} - {SWD(2019) 119 final} -
{SWD(2019) 120 final} - {SWD(2019) 121 final} - {SWD(2019) 122 final} -
{SWD(2019) 123 final} - {SWD(2019) 124 final} - {SWD(2019) 125 final} -
{SWD(2019) 126 final} - {SWD(2019) 127 final} - {SWD(2019) 128 final} -
{SWD(2019) 129 final} - {SWD(2019) 130 final} - {SWD(2019) 131 final} -
{SWD(2019) 132 final} - {SWD(2019) 133 final} - {SWD(2019) 134 final} -
{SWD(2019) 135 final} - {SWD(2019) 136 final} - {SWD(2019) 137 final} -
{SWD(2019) 138 final} - {SWD(2019) 139 final}

Politikos aplinkybės. 2019 m. aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūra

I. Apie aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūrą

2019 m. aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūra – tai antrasis pirmą kartą 2016 m. paskelbto reguliaraus analizės, dialogo ir bendradarbiavimo ciklo¹, kuriuo siekiama pagerinti esamos ES aplinkos politikos ir teisės aktų įgyvendinimą, dokumentas. Pirmasis komunikatas dėl aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūros ir 28 šalių ataskaitų serija buvo paskelbti 2017 m. vasario mėn.², o dabartinis ataskaitų rinkinys sudaro 2019 m. dokumentų rinkinį. Ataskaitų tikslas – paskatinti diskusijas apie bendras ES kylančias aplinkos problemas ir apie veiksmingiausius būdus valstybėse narėse šalinti aktualiausias įgyvendinimo spragas. Ataskaitos grindžiamos išsamiais konkrečiais sektoriais skirtomis įgyvendinimo ataskaitomis, kurias Komisija gavo arba paskelbė pagal konkrečius aplinkos teisės aktus, taip pat aplinkos būklės ataskaitomis bei kitomis Europos aplinkos agentūros ataskaitomis. Šios aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūros ataskaitos nepakeis konkrečių teisinių priemonių ir dialogo, kuriais siekiama užtikrinti, kad būtų laikomasi privalomų ES taisyklių.

Ataskaitose iš esmės laikomasi 7-osios aplinkosaugos veiksmų programos³ struktūros ir remiamasi Darnaus vystymosi darbotvarke iki 2030 m. bei atitinkamais darnaus vystymosi tikslais (DVT)⁴ tiek, kiek jie susiję su ES aplinkos teisės įsipareigojimais ir politikos tikslais.

Nustatant pagrindines problemas atsižvelgta į tokius veiksnius kaip poveikis piliečių gyvenimo kokybei, iki šiol padaryta pažanga siekiant ES aplinkos apsaugos tikslų ir poveikis ištekliams.

Su šalių ataskaitomis teikiamas ir komunikatas „2019 m. aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūra. Europa saugo savo piliečius ir gerina jų gyvenimo kokybę“. Komunikate nustatytos bendros problemos ir pateiktos preliminarios išvados dėl galimų pagrindinių priežasčių, nulemiančių prastus valstybių narių rezultatus. Atsižvelgiant į tai, komunikate siūlomi struktūriniai sprendimai, kaip pasiekti geresnių rezultatų papildant konkrečius prioritetinius veiksmus, įtrauktus į šalių ataskaitas. Siekiant aiškumo, į komunikatą įtrauktas priedas, kuriame nurodyti siūlomi veiksmai pagal valstybės nares.

Pagrindinis būdas gerinti veiklos rezultatus – stiprinti aplinkos apsaugos institucijų gebėjimus, visų pirma jų darbuotojų įgūdžius ir kompetenciją. Siekdama paremti aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūrą Europos

Komisija parengė Techninės pagalbos ir informacijos mainų programos aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūros tarpusavio priemonių programą (TAIEX-EIR PEER 2 PEER (P2P))⁵. Jos paskirtis – palengvinti aplinkos apsaugos institucijų darbuotojų tarpusavio patirties mainus, kad darbuotojai galėtų tiesiogiai remtis gerąja kitų šalių ir regionų patirtimi.

Tarpusavio priemonių programa yra praktinė priemonė, kuria valstybių narių institucijoms, įgyvendinančioms aplinkos politiką ir teisės aktus, teikiama specialiai pritaikyta parama. Komisija šią TAIEX priemonę sėkmingai taikė daugiau kaip 20 metų, įgyvendindama plėtros ir kaimynystės politiką, o neseniai ji pradėta taikyti teikiant sanglaudos politikos pagalbą pagal priemonę TAIEX REGIO P2P. Pirmaisiais taikymo metais (2018 m.) buvo įgyvendinta dvidešimt aplinkos apsaugos projektų. Įgyvendinant projektus dalyvavo visos valstybės narės, taigi ši priemonė tenkina papildomų priemonių, kuriomis, keičiantis patirtimi, būtų didinama įgyvendinimo įstaigų kompetencija, poreikį.

Aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūra skiriasi nuo EBPO aplinkos politikos veiklos rezultatų apžvalgos tuo, kad, atliekant peržiūrą, kas dvejus metus vertinama, kaip kiekvienoje ES valstybėje narėje įgyvendinami pagrindiniai ES aplinkos teisės aktų ir politikos reikalavimai. Taip gaunamos palyginti glaustos ataskaitos ir užtikrinama galimybė apžvelgti įgyvendinimo pažangą ir palyginti visos ES duomenis.

Politikos aplinkybės

Aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūros ataskaitos yra skirtos ne tik aplinkos apsaugos specialistams, bet ir kitoms valdžios institucijoms bei plačiajai visuomenei, todėl gali būti naudinga paaiškinti politikos aplinkybes, kad būtų galima suprasti ataskaitose pateiktą konkrečios šalies informaciją. Vis dėlto, kad 2019 m. aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūros šalies ataskaitos būtų glaustos, tam tikra bendra informacija apie kiekvieną pavienį teminį sektorių pateikiama šiame informaciniame dokumente, o ne kiekvienoje atskiroje ataskaitoje.

Bendrieji ES tikslai ir atitinkami DVT pateikti mėlynuose langeliuose. Kiekviename skirsnyje išnašose taip pat pateikiamos nuorodos į interneto svetaines, kuriose galima rasti išsamią informaciją. Išsamesnės informacijos apie ES aplinkos politiką ir teisės aktus galima rasti

¹ [COM\(2016\) 316](#).

² [COM\(2017\) 63](#).

³ [Sprendimas 1386/2013/ES](#).

⁴ United Nations, [The Sustainable development Goals](#), 2018.

⁵ Daugiau informacijos apie P2P programą, įskaitant paraiškos formą ir informacinį lapelį visomis ES kalbomis, galima rasti aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūros [svetainėje](#).

2019 m. aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūra. Politikos aplinkybės

interneto svetainėje „Europa“⁶.

Kiekvienos šalies ataskaitoje nurodomi pagrindiniai iššūkiai, kylantys įgyvendinant Europos aplinkos politiką ir teisės aktus, ir geroji patirtis, taip pat tos šalies kompetencijos centrai. Apskritai ES aplinkos institucijos visais lygmenimis turi daug galimybių savo veiklos rezultatus gerinti mokydamosi iš vienos kitų.

⁶Europos Komisija, [aplinkos klausimams skirta svetainė](#).

II. Teminės sritys

1. Siekis, kad ES ekonomika taptų žiedine, efektyviai naudojančia išteklius, žaliaja ir konkurencinga mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomika

Žiedinės ekonomikos kūrimo priemonės

Žiedinės ekonomikos veiksmų plane pabrėžiama, kad reikia pereiti prie gyvavimo ciklu grindžiamos žiedinės ekonomikos, pakartotinai naudoti kuo daugiau išteklių ir pasiekti, kad galutinių atliekų kiekis būtų artimas nuliui. Tai galima palengvinti plėtojant novatoriškas finansines priemones bei ekologinių inovacijų finansavimą ir teikiant prieigą prie jų.

Su žiedinės ekonomikos dokumentų rinkiniu yra susiję trys DVT. 8-asis DVT skatina ilgalaikį, įtraukų ir tvarų ekonomikos augimą. 9-asis DVT aiškia parodo, kad būtina sukurti atsparią infrastruktūrą, skatinti integracinę bei tvarią industrializaciją ir skatinti inovacijas. 12-uju DVT šalys skatinamos iki 2030 m. užtikrinti tausų gamtos išteklių valdymą ir veiksmingą naudojimą.

Mūsų linijinės ekonomikos pertvarkymas į žiedinę ekonomiką – tai galimybė pasiekti, kad ekonomika būtų tvaresnė ir konkurencingesnė. Šis perėjimas paskatins investicijas ir duos tiek trumpalaikės, tiek ilgalaikės naudos ekonomikai, aplinkai ir piliečiams.

2015 m. patvirtinusi Žiedinės ekonomikos veiksmų planą ir 2017 m. įsteigusi atitinkamą suinteresuotųjų subjektų platformą, 2018 m. sausio mėn. Europos Komisija patvirtino naują siektinų rezultatų rinkinį⁷. Tai, be kita ko, tokios papildomos iniciatyvos, kaip i) ES plastikų strategija, ii) komunikatas dėl cheminių medžiagų, produktų ir atliekų teisės akto sąveikos gerinimo, iii) svarbiausių žaliavų ataskaita ir iv) pažangos, padarytos kuriant žiedinę ekonomiką, stebėsenos sistema⁸.

Nuo 2016 m. pirmenybė žiedinės ekonomikos skatinimui nuolat teikiama ir Europos semestro metinėje augimo apžvalgoje.

Stebėsenos sistema apima pagrindines tendencijas ir modelius, kad būtų galima suprasti, kaip įvairūs žiedinės ekonomikos elementai kinta. Sistemą sudaro dešimties pagrindinių rodiklių, apimančių kiekvieną etapą, pvz., gamybą, vartojimą, atliekų tvarkymą, antrines žaliavas ir kt., taip pat ekonominius aspektus – investicijas, darbo vietas, bendrąją pridėtinę vertę ir inovacijas, rinkinys.

Konkrečios šalies ES ekologinio ženklo produktai ir pagal aplinkosaugos vadybos ir audito sistemą (EMAS)

licencijuotos organizacijos – tai būdas parodyti valdžios institucijų įsipareigojimą pereiti prie žiedinės ekonomikos ir privačiojo sektoriaus įmonių bei nacionalinių suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą.

MVĮ ir efektyvus išteklių naudojimas

Aplinkos problemas MVĮ gali paversti galimybėmis, pavyzdžiui, galima imtis efektyvaus išteklių naudojimo veiksmų, gauti valstybės paramą ir siūlyti ekologiškus produktus bei paslaugas. MVĮ veiklos rezultatų peržiūra⁹ – viena iš pagrindinių Komisijos priemonių, naudojamų MVĮ pažangai efektyvaus išteklių naudojimo ir kitų aplinkosauginių rodiklių srityje stebėti ir vertinti.

Ekologinės inovacijos

Ekologinių inovacijų rezultatų suvestinėje (ECO-IS)¹⁰, kurią Komisijai parengė Ekologinių inovacijų stebėjimo centras, apžvelgiami ES valstybių narių ekologinių inovacijų rezultatai penkiose – ekologinių inovacijų sąnaudų, ekologinių inovacijų veiklos, ekologinių inovacijų rezultatų, efektyvaus išteklių naudojimo rezultatų ir socialinių bei ekonominių rezultatų – srityse.

Atliekų tvarkymas

Atliekų pavertimas ištekliais remiamas:

- i) visiškai įgyvendinant ES atliekų tvarkymo teisės aktus, apimančius atliekų hierarchiją, poreikį užtikrinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą, nešalinimo į sąvartynus tikslus ir kt.;
- ii) sumažinant atliekų susidarymą, taip pat atliekų susidarymą, tenkantį vienam gyventojui absoliučia išraiška; taip pat
- iii) energijos gavybai naudojant tik perdirbti netinkamas medžiagas ir laipsniškai atsikant perdirbti arba naudoti tinkamų atliekų šalinimo sąvartynuose.

Pirmiau paminėtu 12-uju DVT remiami atliekų tvarkymo srities veiksmai.

ES požiūris į atliekų tvarkymą grindžiamas Atliekų pagrindų direktyvoje apibrėžta atliekų hierarchija. Direktyvoje nustatyta pirmumo tvarka, kurios reikia laikytis formuojant atliekų politiką. Hierarchija yra tokia: prevencija, pakartotinis naudojimas (paruošimas pakartotinai naudoti), perdirbimas, kitas naudojimas ir – mažiausiai priimtinas sprendimas – šalinimas (įskaitant

⁷ Europos Komisija, [2018 m. žiedinės ekonomikos dokumentų rinkinys](#).

⁸ [COM\(2018\) 029](#).

⁹ Europos Komisija, [2018 m. MVĮ veiklos rezultatų apžvalga](#).

¹⁰ Europos Komisija, [Ekologinių inovacijų rezultatų suvestinė](#).

šalinimą sąvartynuose ir deginimą negaunant energijos). Pažanga, daroma siekiant perdirbimo ir šalinimo sąvartynuose mažinimo tikslų, taip pat tvirtinant tinkamus atliekų tvarkymo planus ir (arba) atliekų prevencijos programas, tebėra svarbiausia priemonė valstybių narių rezultatams įvertinti, kartu remiantis atliekų susidarymo ir atliekų tvarkymo rūšių rodikliais.

Teisėkūros institucijos priėmė atliekų teisės aktų pakeitimus¹¹ ir neseniai pateiktą pasiūlymą sumažinti tam tikrų plastikų poveikį aplinkai, ir tai yra bendrų Europos Sąjungos lygmens pastangų remti žiedinę ekonomiką ir gerinti atliekų tvarkymą pavyzdys. Tačiau, atsižvelgiant į aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūros aprėptį, šioje ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama būsimiems perdirbimo rodikliams (50 proc. iki 2020 m.) ir komunalinių atliekų tvarkymui apskritai. Naujų taisyklių ir tikslų įgyvendinimas bus vertinamas per kitus aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūros ciklus.

Klimato kaita

ES, 2016 m. spalio 5 d. ratifikavusi Paryžiaus klimato susitarimą, įsipareigojo imtis plataus užmojo klimato politikos veiksmų tiek tarptautiniu, tiek ES mastu. ES siekia iki 2020 m. išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekį sumažinti 20 proc., o iki 2030 m. – bent 40 proc., palyginti su 1990 m. kiekiu. ES siekia ir ilgalaikio tikslo – iki 2050 m. išmetamų teršalų kiekį sumažinti 80–95 proc., taip prisidedant prie pasaulinių pastangų, kurių reikalaujama iš išsivysčiusių šalių, kaip vienos grupės. Prisitaikymas prie neigiamo klimato kaitos poveikio yra gyvybiškai svarbus siekiant sumažinti jo jau pastebimą poveikį ir pagerinti pasirengimą bei atsparumą būsimam poveikiui.

13-uju DVT siekiama įvykdyti įsipareigojimą laikytis Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos ir užtikrinti, kad Žaliojo klimato fondas pradėtų veikti. Juo siekiama didinti šalių atsparumą su klimatu susijusiems pavojams bei gaivalinėms nelaimėms ir gebėjimą prisitaikyti prie jų.

ES priėmė teisės aktus, kurių reikia iki ES 2020 ir 2030 m. nustatytiems klimato tikslams pasiekti. ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema (ES ATLPS)¹² taikoma visiems dideliems ES pramonės, elektros energijos ir aviacijos sektoriuose veikiantiems teršėjams, išmetantiems šiltnamio efektą sukeliančias dujas (ŠESD). Ši sistema yra kertinis ES kovos su klimato kaita politikos akmuo ir svarbi priemonė ekonomiškai efektyviai mažinant išmetamą ŠESD kiekį. ES ATLPS taikoma visose

valstybėse narėse, ir šios sistemos reikalavimų laikymosi rodikliai labai aukšti. Kiekvienais metais apie 99 proc. įrenginių išmetamo teršalų kiekio yra padengiama reikiamu skaičiumi leidimų. Kompetentingos institucijos atlieka įvairias įrenginių metinių išmetamųjų teršalų ataskaitų atitikties patikras. Valstybėms narėms teisės aktais dėl pastangų pasidalijimo yra nustatytos privalomos nacionalinės išmetamųjų teršalų, kuriems netaikoma ES ATLPS, kiekio normos¹³.

Reikalaujama, kad visos ES šalys stebėtų savo išmetamųjų teršalų kiekį pagal ES išmetamo ŠESD kiekio stebėsenos mechanizmą, kuriuo nustatytos ES vidaus ataskaitų teikimo taisyklės, grindžiamos įsipareigojimais, dėl kurių susitarta tarptautiniu mastu. Nors visos valstybės narės laikėsi ataskaitų teikimo reikalavimų, tebededamos pastangos padidinti ataskaitų išsamumą ir užtikrinti, kad ataskaitos būtų teikiamos laiku.

Skaidrus ir koordinuotas planavimas padės ES siekti tikslų, nustatytų 2030 metams ir vėlesniems laikotarpiams. Dabar valstybės narės rengia integruotus nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus (NEKP) ir ilgalaikes klimato bei energetikos strategijas. Pirmieji NEKP apims laikotarpį nuo 2021 iki 2030 m. ir bus grindžiami kartotiniu valstybių narių ir Komisijos valdymo procesu. Pagal Paryžiaus susitarimą ES ir jos valstybės narės iki 2020 m. taip pat parengs amžiaus vidurio klimato strategijas.

Siekiant skatinti mažinti transporto ir jūrų sektoriaus išmetamą teršalų kiekį, taip pat išmetamą produktuose naudojamų fluorintų dujų kiekį, buvo priimti su konkrečiais sektoriais susiję ES klimato srities teisės aktai.

Transporto sektoriui tenka beveik ketvirtadalis Europoje išmetamo ŠESD kiekio, ir transportas yra pagrindinė miestų oro taršos priežastis. Nuo 1990 m. transporto sektoriuje išmetamas ŠESD kiekis nebuvo nuolat mažinamas, kaip kituose sektoriuose. ES teisės aktuose¹⁴ yra nustatytos privalomos visam ES transporto priemonių parkui taikytinos 2020–2021 m. naujų lengvųjų automobilių ir furgonų išmetamo CO₂ kiekio normos. Pagal tai kiekvienam gamintojui apskaičiuojama savitoji išmetamųjų teršalų kiekio norma. Viršiję jiems nustatytą normą, gamintojai turi mokėti mokestį už viršytą taršos normą. Todėl valstybės narės turi stebėti ir Europos aplinkos agentūrai kiekvienais metais pateikti visų užregistruotų naujų transporto priemonių išmetamo CO₂ kiekio duomenis. ES teisės aktuose taip pat reikalaujama, jog valstybės narės užtikrintų, kad vartotojams būtų teikiama atitinkama informacija, įskaitant etiketę, kurioje nurodomas automobilio degalų naudojimo efektyvumas

¹¹ Europos Sąjungos leidinių biuras, [Atliekų teisės aktų rinkinys](#) (Europos Sąjungos oficialusis leidinys, L 150, 2018 m. birželio 14 d.).

¹² Europos Komisija, [ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema](#).

¹³ Europos Komisija, [Pastangų pasidalijimas. Valstybių narių išmetamų teršalų kiekio normos](#).

¹⁴ Europos Komisija, Kelių transportas. [Transporto priemonių išmetamo CO₂ kiekio mažinimas](#).

ir išmetamas CO₂ kiekis, siekiant skatinti naudoti efektyvesnes transporto priemones. Degalų kokybė yra dar vienas svarbus elementas mažinant transporto išmetamą ŠESD kiekį. ES teisės aktuose reikalaujama, kad iki 2020 m. transporto priemonių degalų taršos šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis intensyvumas būtų sumažintas 10 proc.

Nuo 2018 m. dideli laivai, kurie naudojami ES uostais, turi stebėti ir pranešti tinkamai patikrintą metinį išmetamųjų teršalų kiekį ir kitą svarbią informaciją. Pirmosios stebėsenos ataskaitos Komisijai turi būti pateiktos iki 2019 m. balandžio 30 d.

ES priėmė keletą teisės aktų, kuriais siekiama kontroliuoti fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (F dujų), įskaitant hidrofluorangliavandenilius (HFC), išmetimą. Direktyva dėl dujų, išmetamų iš motorinių transporto priemonių oro kondicionavimo sistemų¹⁵, taikoma visoms mažose motorinėse transporto priemonėse naudojamoms oro kondicionavimo sistemoms, o Fluorintų dujų reglamentas¹⁶ apima visą pagrindinę paskirtį, pagal kurią naudojamos fluorintos dujos, ir padeda laipsniškai mažinti hidrofluorangliavandenilių kiekį, kuris gali būti pateiktas ES rinkai, kad būtų apribotas jų poveikis klimatui. Tikimasi, kad dėl naujojo Fluorintų dujų reglamento iki 2030 m. ES išmetamų fluorintų dujų kiekis sumažės dviem trečdaliais, palyginti su 2014 m. lygiu. Reglamentas tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse. Valstybės narės turėjo parengti mokymo bei sertifikavimo programas bei taisykles dėl sankcijų ir iki 2017 m. apie jas pranešti Komisijai.

Dar viename ES sprendime¹⁷ nustatytos naudojant žemę, keičiant žemės naudojimą ir vykdant miškininkystės veiklą išmetamo ir absorbuojamo ŠESD kiekio apskaitos taisyklės – tai pirmas žingsnis siekiant įtraukti šią veiklą į ES įsipareigojimą mažinti išmetamųjų teršalų kiekį.

2013 m. patvirtinta ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija¹⁸ siekiama užtikrinti, kad Europa būtų atsparesnė klimato kaitai, skatinant pozityvius valstybių narių veiksmus, priimančią informaciją geriau pagrįstus sprendimus ir skatinant prisitaikymą pagrindiniuose pažeidžiamuose sektoriuose. Strategijoje nustatytas nuoseklus ir tinkamai koordinuojamas požiūris, kuriuo siekiama gerinti visų valdymo lygmenų pasirengimą ir pajėgumą reaguoti į klimato kaitos poveikį.

¹⁵ Europos Komisija, [Transporto priemonių oro kondicionavimo sistemos](#).

¹⁶ Europos Komisija, [Fluorintos šiltnamio efektą sukeliančios dujos](#).

¹⁷ [Reglamentas](#) dėl žemės naudojimo, žemės naudojimo paskirties keitimo ir miškininkystės integravimo.

¹⁸ Europos Komisija, [ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija](#).

2. Gamtinio kapitalo apsauga, išlaikymas ir didinimas

Gamta ir biologinė įvairovė

ES biologinės įvairovės strategija siekiama iki 2020 m. sustabdyti ES biologinės įvairovės nykimą. Strategija reikalauja visiškai įgyvendinti Paukščių ir Buveinių direktyvas, kad būtų pasiekta gera saugomų rūšių ir buveinių apsaugos būklė. Taip pat reikalaujama, kad žemės ūkio ir miškininkystės sektoriai padėtų išsaugoti ir padidinti biologinę įvairovę.

15-uju DVT nustatyta, kad šalis turi apsaugoti, atkurti ir skatinti tvariai naudoti sausumos ekosistemas, tvariai valdyti miškus, kovoti su dykumėjimu, sustabdyti dirvožemio blogėjimą bei pradėti jį gerinti ir sustabdyti biologinės įvairovės nykimą.

1992 m. ES buveinių direktyva¹⁹ ir 1979 m. Paukščių direktyva²⁰ yra svarbiausi ES laukinių augalų ir gyvūnų apsaugai skirti Europos teisės aktai. „Natura 2000“, didžiausias koordinuojamas saugomų teritorijų tinklas pasaulyje, yra viena pagrindinių priemonių, kuriomis įgyvendinami direktyvos tikslai ir užtikrinama ilgalaikė vertingiausių ir nykstančių Europos rūšių, buveinių ir jų palaikomų ekosistemų apsauga, išsaugojimas ir išlikimas.

Paukščių ir Buveinių direktyvomis reikalaujama, kad valstybės narės sukurtų nuoseklią nacionalinį „Natura 2000“ teritorijų tinklą. Komisija atskirai pagal kiekvieną rūšį ir buveinės tipą valstybių narių teritorijoje vertina, kaip laikomasi šio reikalavimo. Paskutinį kartą šį vertinimą Komisija atnaujino padedama Europos aplinkos agentūros.

Pagrindinis direktyvų tikslų įgyvendinimo etapas yra nacionalinis tinklo „Natura 2000“ teritorijų priskyrimas specialioms saugomoms teritorijoms pagal Buveinių direktyvą ir specialioms apsaugos teritorijoms pagal Paukščių direktyvą²¹. Pagrindiniai valstybių narių veiklos rezultatų vertinimo rodikliai – jų pažanga šiose srityse: i) tinkamiausių teritorijų nuosekliai „Natura 2000“ tinklui sukurti atrankos; ii) nacionalinio lygmens teritorijų apibrėžimo teisės aktais; iii) ES svarbos rūšių ir buveinių apsaugos būklės išlaikymo arba gerinimo.

Nuodugniai įvertinusi ES gamtos apsaugos teisės aktus, 2017 m. balandžio mėn. Europos Komisija patvirtino

veiksmų planą, kuriuo siekiama pagerinti jų įgyvendinimą ir padidinti jų indėlį siekiant 2020 m. ES biologinės įvairovės tikslų. ES veiksmų plane gamtai, žmonėms ir ekonomikai pasiūlyta 15 konkrečių veiksmų, kurie turi būti įgyvendinti 2017–2019 m.

Ekosistemų ir ekosisteminių paslaugų išlaikymas ir atkūrimas

ES biologinės įvairovės strategija siekiama išsaugoti ir atkurti ekosistemas ir ekosistemines paslaugas, žaliąją infrastruktūrą įtraukiant į teritorijų planavimą ir iki 2020 m. atkuriant bent 15 proc. nualintų ekosistemų. ES žaliosios infrastruktūros strategija skatina žaliąją infrastruktūrą įtraukti į atitinkamus planus ir programas.

Žalioji infrastruktūra duoda ekologinę, ekonominę ir socialinę naudą, nes teikia natūralius sprendimus, padedančius įveikti buveinių fragmentaciją ir išsaugoti arba atkurti ekologinius ryšius. Ji didina ekosistemų atsparumą ir taip užtikrina nenutrūkstamą ekosisteminių paslaugų teikimą. Galiausiai, ji padeda žmonėms suvokti gamtos teikiamą naudą, be to, gali padėti sutelkti investicijų, kuriomis ši nauda bus kuo labiau padidinta.

Gamtinio kapitalo įvertinimas

ES biologinės įvairovės strategijoje valstybės narės raginamos iki 2014 m. sudaryti jų nacionalinėje teritorijoje esančių ekosistemų ir ekosisteminių paslaugų žemėlapius ir įvertinti jų būklę, nustatyti tokių paslaugų ekonominę vertę ir iki 2020 m. ES ir nacionaliniu lygmeniu šias vertes įtraukti į apskaitos ir ataskaitų teikimo sistemas.

Verslo ir biologinės įvairovės platformos, tinklai ir specialistų bendruomenės yra pagrindinės priemonės, kuriomis siekiama skatinti įmones ir finansinių paslaugų teikėjus atlikti gamtinio kapitalo vertinimus, pavyzdžiui, taikant Gamtinės kapitalo koalicijos protokolą, ir palengvinti tokių vertinimų atlikimą²². Šie vertinimai naudingi įgyvendinant ES biologinės įvairovės strategiją, nes padeda privačioms įmonėms geriau suprasti ir įvertinti savo poveikį gamtai bei priklausomybę nuo gamtos. Biologinės įvairovės platformos yra įsteigtos ES lygmeniu²³ ir keliose valstybėse narėse.

¹⁹ Europos Komisija, [Buveinių direktyva](#).

²⁰ Europos Komisija, [Paukščių direktyva](#).

²¹ Pagal Buveinių direktyvą yra nustatytos Bendrijos svarbos teritorijos (BST), o pagal Paukščių direktyvą – specialios apsaugos teritorijos (SAT). Aprėpties rodiklių suma nėra tiksli, nes kelios Bendrijos svarbos teritorijos ir specialios apsaugos teritorijos iš dalies sutampa. Specialios saugomos teritorijos (SST) yra Bendrijos svarbos teritorijos, kurias vėliau nustato valstybės narės.

²² Gamtinio kapitalo koalicija, [Gamtos turty protokolai](#).

²³ Verslo ir biologinės įvairovės iniciatyva, [Europos verslo ir biologinės įvairovės kampanija](#), siekia informuoti apie verslo argumentus už ES valstybių narių biologinę įvairovę rengiant praktinius susitikimus bei seminarus ir vykdant mišrių medijų komunikacijos strategiją.

Invazinės svetimos rūšys

Pagal ES biologinės įvairovės strategiją iki 2020 m. turi būti pasiekti šie tikslai:

- i) nustatytos invazinės svetimos rūšys;
- ii) kontroliuojamos arba išnaikintos prioritėtinės rūšys; taip pat
- iii) valdyti naujų invazinių rūšių patekimo kelius, kad jos neardytų Europos biologinės įvairovės.

Tai įgyvendinti padės 2015 m. sausio 1 d. įsigaliojęs Invazinių svetimų rūšių (ISR) reglamentas.

Invazinės svetimos rūšys²⁴ – tai gyvūnai ir augalai, kurie atsitiktinai patenka į natūralią aplinką, kurioje jų paprastai nėra, arba į ją įkeliami sąmoningai ir gali turėti sunkių neigiamų padarinių naujai aplinkai. Jie kelia didelę grėsmę Europos vietos augalams ir gyvūnams ir kasmet ES ekonomikai dėl jų padaroma milijardų eurų dydžio žala.

ISR reglamente numatyta procedūra, pagal kurią nustatomos ES svarbos invazinės svetimos rūšys²⁵ ir tinkamos priemonės, kurių ES turi imtis tokių rūšių atžvilgiu. Šios priemonės susijusios su prevencija, ankstyvu nustatymu ir greitu išnaikinimu bei valdymu. Rūšis įtraukti į sąrašą, remdamosi rizikos vertinimais, gali siūlyti tiek valstybės narės, tiek Europos Komisija.

Dirvožemio apsauga

ES dirvožemio apsaugos teminėje strategijoje pabrėžtas poreikis užtikrinti tvarų dirvožemio naudojimą. Tai reiškia, kad reikia užkirsti kelią tolesnei dirvožemio degradacijai ir išsaugoti jo funkcijas, taip pat atkurti nualintą dirvožemį. 2011 m. Efektyvaus išteklių naudojimo Europos plane nurodyta, kad iki 2020 m. įvairių sričių ES politikoje reikia atsižvelgti į tiesioginį ir netiesioginį poveikį žemėnaudai.

15-uju DVT nustatyta, kad šalys privalo kovoti su dykumėjimu, atkurti nualintą žemę ir dirvožemį, įskaitant dykumėjimo, sausros ir potvynių pažeistus plotus, ir siekti, kad iki 2030 m. pasaulyje bendras blogėjančio dirvožemio plotas nebedidėtų.

Dirvožemis yra svarbus gyvybės ir ekonomikos ištekliai. Jis teikia maisto, skaidulinių medžiagų ir biomasės atsinaujinančiųjų išteklių energijai, užtikrina anglies dioksido sekvestraciją, vandens valymą ir potvynių reguliavimą, teikia žaliavų, statybinių medžiagų ir kt. Dirvožemis yra vienas iš trapių senkančių išteklių, ir ES jis

vis labiau alinamas. Dėl to, kaip žemė dabar naudojama, taip pat didėja buveinių fragmentacija. Saugoti dirvožemį netiesiogiai padeda ES politika tokiose srityse kaip žemės ūkis, vanduo, atliekos, cheminiai produktai ir pramoninės taršos prevencija.

Dirvožemio erozija dėl vandens yra natūralus procesas, tačiau žmogaus veikla gali pabloginti padėtį, pvz., dėl netinkamos žemės ūkio praktikos, miškų naikinimo, miškų gaisrų ar statybų.

Anglies cikle ir klimato kaitos procese svarbus vaidmuo tenka dirvožemio organinėms medžiagoms. Dirvožemis yra antras pagal dydį anglies sugėrikis pasaulyje po vandenynų. Dirvožemio organinis junginys, augalams teikiantis maisto medžiagų ir didinantis vandens prieinamumą, yra svarbus dirvožemio būklės ir biologinės įvairovės rodiklis. Pagrindinės žmogaus nulemtos priežastys, dėl kurių dirvožemyje nyksta organinė anglis, yra žemės naudojimo keitimas (visų pirma pievų pavertimas pasėliais ir miškų naikinimas), šlapžemių drenžas bei nykimas ir žalinga žemės ūkio praktika. Dėl organinių medžiagų praradimo gali padidėti erozijos rizika ir suprastėti dirvožemio struktūra bei kokybė.

2017 m. vasario mėn. Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su valstybių narių paskirtais dirvožemio ekspertais, paskelbė atnaujintą ES šalių dirvožemio apsaugos politikos priemonių aprašą ir vertinimą²⁶.

Svarbų vaidmenį apsaugant dirvožemį gali atlikti ES finansavimo priemonės. Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai gali padėti padidinti dirvožemio organinių medžiagų kiekį ir sumažinti dirvožemio eroziją, o Europos regioninės plėtros fondas gali remti pramonės objektų ir užterštos žemės sutvarkymą.

Jūrų apsauga

Pagal ES pakrančių ir jūrų politiką ir teisės aktus iki 2020 m. privaloma sumažinti neigiamą poveikį jūrų vandenims, kad būtų pasiekta ar išlaikyta gera aplinkos būklė, o pakrančių zonos būtų valdomos tvariai.

14-uju jo DVT nustatyta, kad šalys privalo darnaus vystymosi tikslais išsaugoti ir tausiai naudoti vandenynus, jūras ir jūrų išteklius.

Jūrų strategijos pagrindų direktyva²⁷ siekiama iki 2020 m. užtikrinti gerą visų ES jūrų vandens aplinkos būklę. Šiuo tikslu valstybės narės turi parengti savo jūrų vandenims skirtą jūrų strategiją ir bendradarbiauti su ES šalimis, esančiomis tame pat jūrų regione arba pargionyje.

²⁴ Europos Komisija, [Invazinės svetimos rūšys](#).

²⁵ Europos Komisija, [Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašas](#).

²⁶ Europos Komisija, [Dirvožemio apsaugos politikos vertinimas](#).

²⁷ [Jūrų strategijos pagrindų direktyva 2008/56/EB](#).

Jūrinių teritorijų planavimo direktyva²⁸ ir 2002 m. ES rekomendacija dėl integruoto pakrančių zonų valdymo²⁹ paskatino priimti Tarybos sprendimą 2010/631/ES³⁰, kuriuo nustatyta tokios rūšies planavimo sistema. Be to, siekiant užtikrinti, kad žmogaus veikla jūroje būtų vykdoma veiksmingais, saugiais, klimato kaitos poveikiui atspariais ir tvariais būdais, naudojant jūrines teritorijas, įskaitant pakrančių zonas, atsižvelgiama į pakrančių darbus, kuriuos atlikti postūmį davė Vandens pagrindų direktyva³¹.

²⁸ [Direktyva 2014/89/ES](#).

²⁹ Europos Sąjunga, [Rekomendacija dėl integruoto pakrančių zonų valdymo įgyvendinimo Europoje](#).

³⁰ [Sprendimu 2010/631/ES](#) patvirtintas Protokolo dėl integruoto Viduržemio jūros pakrančių zonų valdymo sudarymo įtraukimas į ES teisyną.

³¹ [Vandens pagrindų direktyva](#).

3. Piliečių sveikatos ir gyvenimo kokybės užtikrinimas

Oro kokybė

ES švaraus oro politika ir teisės aktai reikalauja gerokai pagerinti oro kokybę ES ir priartinti ES prie Pasaulio sveikatos organizacijos rekomenduojamos kokybės. Reikėtų toliau mažinti oro taršą ir jos poveikį žmonių sveikatai, ekosistemoms ir biologinei įvairovei, siekiant ilgalaikio tikslo neviršyti kritinių apkrovų ir verčių. Todėl reikia stiprinti pastangas užtikrinti visišką atitiktį ES oro kokybės teisės aktams ir apibrėžti strateginius tikslus bei veiksmus laikotarpiui po 2020 m.

ES yra parengusi kompleksinę oro kokybės teisės aktų sąvadą³², kuriame nustatyti į sveikatą orientuoti standartai ir su daugeliu oro teršalų susiję tikslai. Jį vykdydamos, valstybės narės turi užtikrinti, kad Komisijai ir visuomenei būtų reguliariai teikiama naujausia informacija apie įvairių teršalų koncentraciją aplinkos ore jų teritorijoje. Be to, Teršalų išmetimo nacionalinių ribų direktyvoje nustatyti nacionalinio lygmens pagrindinių teršalų išmetimo apimtys mažinimo tikslai.

Per pastaruosius dešimtmečius oro kokybė Europos Sąjungoje (ES) iš esmės pagerėjo, didžia dalimi dėl ES oro kokybės politikos, kurią įgyvendinant pavyko apriboti tam tikrų teršalų kiekį. Tačiau daugelyje valstybių narių vieno ar kelių kenksmingų oro teršalų koncentracijos ribos tebėra labai viršijamos. Padėtis ypač prasta miestų teritorijose, kuriose gyvena dauguma europiečių. Tai daro tiesioginį poveikį sveikatai ir gyvenimo kokybei, nes sukeliamos sunkios ligos, kaip antai astma, širdies ir kraujagyslių ligos bei plaučių vėžys. Oro tarša ir toliau yra viena iš su aplinka susijusių priežasčių, nulemiančių ankstyvos mirties atvejus ES, – apskaičiuota, kad ES per metus dėl jos per anksti miršta daugiau kaip 400 000 žmonių³³. Už tai didelę kainą moka ir visuomenė: apskaičiuota, kad bendros išorinės su sveikata susijusios išlaidos sudaro 330–940 mlrd. EUR per metus³⁴.

Europos švaraus oro programoje (COM (2013) 918) dar kartą patvirtintas bendras strateginis tikslas užtikrinti, kad kuo greičiau visoje ES būtų visapusiškai laikomasi esamų oro kokybės standartų.

Valstybėms narėms buvo keliais būdais teikiama parama ir gairės, kaip laikytis reikalavimų: atliekant ankstesnę aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūrą; vykstant dialogams ir forumui švaraus oro klausimais; pasitelkiant

Oro kokybės ekspertų komitetą ir (arba) ekspertų grupę; teikiant finansavimo galimybes (Europos regioninės plėtros fondas, Sanglaudos fondas, LIFE programos); įgyvendinant bendradarbiavimo su teisėjais programą.

Pramoniniai išmetamieji teršalai

Pagrindiniai ES pramoninių išmetamųjų teršalų politikos tikslai:

- i) oro, vandens ir dirvožemio apsauga;
- ii) atliekų prevencija ir tvarkymas;
- iii) energijos ir išteklių naudojimo efektyvumo didinimas; taip pat
- iv) užterštų vietų išvalymas.

Siekdama šio tikslo, ES laikosi integruoto požiūrio į įprastų ir atsitiktinių pramoninių išmetamųjų teršalų prevenciją ir kontrolę. Šios politikos pagrindas – Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyva³⁵ (PIT direktyva).

Ekonominei plėtrai pramoninė veikla yra svarbi, tačiau aplinkai ji gali turėti didelį neigiamą poveikį.

ES teisynas, visų pirma Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyva, siekia užkirsti kelią kenksmingų oro teršalų išmetimui jų susidarymo vietoje ir sumažinti išmetamą jų kiekį, taikant dideliems įrenginiams skirtą leidimų sistemą, pagrįstą geriausių prieinamų gamybos būdų, kuriais efektyviai naudojama energija ir ištekliai, naudojimu. Direktyvoje taip pat nustatytos griežtesnės išmetamųjų teršalų ribinės vertės, taikomos kurą deginantiesiems įrenginiams, taip pat nustatyti tam tikrų lankstumo priemonių, susijusių su užtikrinimu, kad nebūtų viršijamos išmetamųjų teršalų ribinės vertės, galiojimo terminai ir numatyta pažangi tikrinimo sistema, pagal kurią reikalaujama rizika grindžiamų planų ir programų.

Pramonės sektoriai, kuriems, kaip žinoma, tenka atsakomybė už didžiausią naštą aplinkai, yra šie: i) energetikos; ii) metalų; ir iii) „kita veikla“ (daugiausia intensyvus naminių paukščių arba kiaulių auginimas ir paviršiaus apdorojimas).

Triukšmas

Aplinkos triukšmo direktyvoje³⁶ nustatytas bendras požiūris į tai, kaip išvengti žalingo aplinkos triukšmo poveikio, užkirsti jam kelią ir jį sumažinti.

Pernelyg didelis triukšmas, pavyzdžiui, keliamas orlaivių,

³² Europos Komisija, 2016 m. [Oro kokybės standartai](#).

³³ EEA, 2018, [Air Quality in Europe – 2018 Report](#) (Oro kokybės Europoje 2018 m. ataskaita), [Europos aplinkos agentūra](#).

³⁴ Žr. [Europos švaraus oro programos poveikio vertinimas, SWD\(2013\) 532 final](#).

³⁵ [Direktyva 2010/75/ES](#).

³⁶ [Direktyva 2002/49/EB](#).

geležinkelių ir kelių transporto, yra viena pagrindinių blogos sveikatos priežasčių³⁷. Triukšmas gali sukelti širdies ir kraujagyslių ligas, įskaitant išeminę širdies ligą ir insultą, taip pat ankstyvą mirtį. Be to, triukšmas gali sutrikdyti miegą (tai gali turėti neigiamą poveikį endokrinei sistemai), sukelti nepatogumų žmonėms ir sumažinti vaikų pajėgumą mokytis.

Europos Sąjungoje vieno iš keturių piliečių patiriamas triukšmo lygis yra žalingas jų sveikatai. Atlikus preliminarų vertinimą nustatyta, kad ankstyvų mirčių skaičius yra ne mažiau kaip 16 600 per metus³⁸.

Siekiant spręsti šią problemą, ES teisėje reikalaujama įvertinti ir kartografuoti aplinkos triukšmo poveikį – nors ribinės triukšmo vertės joje nenustatytos, – kad būtų užtikrinta, jog informacija apie triukšmą ir jo poveikį būtų prieinama visuomenei. Valstybės narės taip pat turėjo patvirtinti aplinkos triukšmo prevencijos arba mažinimo veiksmų planus ir užtikrinti aplinką, kurioje triukšmo lygis būtų tinkamas. Iš Europos aplinkos agentūros atliktos pirmosios analizės matyti, kad 2007–2012 m. keliuose keliamo triukšmo poveikis miestuose sumažėjo tik 60 proc. atvejų.

Vandens kokybė ir vandentvarka

ES teisės aktai ir politika reikalauja gerokai sumažinti neigiamą poveikį tarpiniams, pakrančių ir gėlo vandens telkiniams (įskaitant paviršinius ir gruntuos vandenis). Pasiekiant, išlaikant ar dar pagerinant gerą vandens telkinių būklę, kaip apibrėžta Vandens pagrindų direktyvoje, ES piliečiams bus užtikrintas geros kokybės, saugus geriamasis ir maudyklų vanduo. Taip pat bus užtikrinta, kad maistinių medžiagų (azoto ir fosforo) ciklas būtų valdomas tvariau ir efektyviau naudojant išteklius.

6-uju DVT nustatyta, kad šalys turi visiems užtikrinti galimybę gauti vandens ir sanitarines paslaugas, taikydamos integruotą vandens išteklių valdymą.

Bendrieji ES vandens politikos ir teisės aktų tikslai – apsaugoti ES vandens išteklius, žmonių sveikatą ir sušvelninti potvynių padarinius. Esamu ES vandens teisės aktu sąvadu³⁹ yra nustatyta apsaugos sistema, kuria siekiama užtikrinti aukštus visų ES vandens telkinių

standartus ir imtis veiksmų, susijusių su konkrečiais taršos šaltiniais (pvz., susijusiais su žemės ūkiu, miestais ir pramonės veikla). Šiais teisės aktais taip pat reikalaujama, kad numatomas klimato kaitos poveikis būtų įtrauktas į atitinkamas planavimo priemones, pvz., upių baseinų valdymo planus ir potvynių rizikos valdymo planus.

Upių baseinų valdymo planai kartu su naujais potvynių rizikos valdymo planais – jų reikalaujama atitinkamai Vandens pagrindų direktyvoje ir Potvynių direktyvoje – gali apsaugoti ir pagerinti vandens aplinką bei užtikrinti tvarų vandens naudojimą ES. Tai pasakytina apie paviršinius gėlo vandens telkinius, tokius kaip ežerai ir upės, požeminius vandenis, upių žiotis, pakrantės vandenis iki vienos jūrmylės nuo kranto.

Cheminės medžiagos

ES siekia užtikrinti, kad iki 2020 m. cheminės medžiagos būtų gaminamos ir naudojamos taip, kad būtų kuo labiau sumažintas bet koks didelis neigiamas poveikis žmonių sveikatai ir aplinkai.

3-iojo darnaus vystymosi tikslo 3.9 uždaviniu siekiama iki 2030 m. iš esmės sumažinti mirčių ir susirgimų dėl pavojingų cheminių medžiagų ir oro, vandens bei dirvožemio taršos ir užteršimo skaičių.

Pavojingų cheminių medžiagų poveikis gali labai pakenkti aplinkai ir žmonių sveikatai. Aplinkai nekenkiantis cheminių medžiagų tvarkymas ir saugus jų naudojimas yra pagrindinis ES cheminių medžiagų teisės aktų tikslas. Tai pat esama ir bendrosios rinkos tikslo: teisės aktais užtikrinamas laisvas cheminių medžiagų judėjimas vidaus rinkoje ir kartu didinamas konkurencingumas ir skatinamos inovacijos.

Cheminių medžiagų žalingo poveikio mažinimas taip pat neatsiejamas nuo ES vandentvarkos, oro kokybės bei atliekų tvarkymo politikos ir teisės aktų.

Horizontaliaisiais cheminių medžiagų teisės aktais (REACH⁴⁰, Klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo reglamentu⁴¹, taip pat teisės aktais dėl biocidinių produktų ir augalų apsaugos produktų⁴²) visoje ES nustatyta pamatinė žmonių sveikatos ir aplinkos apsauga, o ekonominės veiklos vykdytojams užtikrintas stabilumas bei nuspėjamumas.

REACH ir CLP reglamentus valstybės narės taiko tiesiogiai, ir kas 5 metus jos turi teikti įgyvendinimo ataskaitas.

³⁷ WHO/JRC, Burden of disease from environmental noise, Fritsch, L., Brown, A.L., Kim, R., Schwela, D., Kephapoulos, S. (eds), [World Health Organisation, Regional Office for Europe](#), Copenhagen, Denmark. 2011 m.

³⁸ Europos aplinkos agentūra, [Environmental noise](#).

³⁹ Tarp tų teisės aktų yra [Maudyklų vandens kokybės direktyva \(2006/7/EB\)](#); [Miesto nuotekų valymo direktyva \(91/271/EEB\)](#); [Geriamojo vandens kokybės direktyva \(98/83/EB\)](#); [Vandens pagrindų direktyva \(2000/60/EB\)](#); [Nitrato direktyva \(91/676/EEB\)](#) ir [Potvynių direktyva \(2007/60/EB\)](#).

⁴⁰ OL L 396, 2006 12 30, p. 1.

⁴¹ OL L 252, 2006 12 31, p. 1.

⁴² [Augalų apsaugos produktų reglamentas \(EB\) Nr. 1107/2009](#), [Biocidinių produktų reglamentas \(ES\) Nr. 528/2012](#).

2016 m. Europos cheminių medžiagų agentūra (ECHA) paskelbė REACH ir CLP reglamentų ataskaitą⁴³, tačiau iki šiol nėra išsamios ir reprezentatyvios apžvalgos, kaip šie teisės aktai įgyvendinami kiekvienoje valstybėje narėje.

Dalį daugumos valstybių narių įgyvendinimo užtikrinimo veiklos – ji tebeplėtojama – sudaro informuotumo didinimo veikla ir skatinimas taikyti alternatyvius bandymų metodus (vietoj bandymų su gyvūnais). ECHA reikalavimų vykdymo užtikrinimo forume valstybės narės keičiasi patirtimi⁴⁴.

Forumas koordinuoja įvairias reikalavimų vykdymo užtikrinimo iniciatyvas, pvz., ES koordinuojamus reikalavimų vykdymo užtikrinimo projektus (REACH-ENFORCE (REF)); tomis iniciatyvomis siekiama suderinti reikalavimų vykdymo užtikrinimą kiekvienoje valstybėje narėje ir tikrinti esamą konkrečių pramonės sektoriaus įsipareigojimų vykdymo lygį.

Teisės aktų nuostatos, taikomos endokrininę sistemą ardančioms cheminėms medžiagoms, yra įtrauktos į REACH reglamentą, taip pat į biocidinių produktų (BP) ir augalų apsaugos produktų (AAP) reglamentus. Endokrininę sistemą ardančių medžiagų nustatymo kriterijai buvo įtraukti tiek į Augalų apsaugos produktų reglamentą, tiek į Biocidinių produktų reglamentą ir įsigaliojo 2017 m.

Pagal Roterdamo konvenciją, cheminės medžiagos, kurioms taikomas reglamentas dėl sutikimo, apie kurį pranešama iš anksto⁴⁵, taip pat įtraukiamos į ECHA reikalavimų vykdymo užtikrinimo forumo veiklą.

Patvariųjų organinių teršalų (POT) gamybos, eksporto bei importo, saugaus tvarkymo ir aplinkai saugaus šalinimo apribojimai reglamentuojami POT reglamentu⁴⁶.

Miestų tvarumo didinimas

ES miestų aplinkos politika miestus skatina taikyti tvaraus miestų planavimo ir projektavimo priemones. Jos turėtų apimti novatorišką požiūrį į miesto viešąjį transportą ir judumą, prisitaikymą prie klimato kaitos ir atsparumą jai, tvarius pastatus, energijos vartojimo efektyvumą, socialinę įtrauktį, piliečių sveikatą bei gerovę ir miesto biologinės įvairovės išsaugojimą.

11-uosiu DVT siekiama didinti miestų ir gyvenviečių įtraukumą, saugumą, atsparumą ir tvarumą.

Apie 75 proc. ES gyventojų gyvena miestuose. Miestų

aplinka kelia tam tikrų problemų aplinkai ir žmonių sveikatai, tačiau kartu atveria galimybių ir leidžia efektyviau naudoti išteklius.

Valstybės narės, Europos institucijos, miestai ir suinteresuotieji subjektai parengė ES miestų darbotvarkę (apimančią Pažangiųjų miestų iniciatyvą), kad šios problemos būtų sprendžiamos kompleksiskai, be kita ko, atsižvelgiant į jų sąsajas su socialinėmis ir ekonominėmis problemomis. Pagal šią Miestų darbotvarkę bus parengta 12 partnerystės projektų, skirtų nustatytoms miestų problemoms, įskaitant oro kokybę ir aprūpinimą būstu, judumą mieste, energetikos pertvarką, prisitaikymą prie klimato kaitos ir tvarų žemės bei gamtinių sprendimų naudojimą.

Atsižvelgdama į visa tai, per 2018 m. Žaliąją savaitę Europos Komisija paskelbė naują savanorišką priemonę, skirtą miestams, kad jie galėtų įvertinti ir palyginti savo aplinkosauginį veiksmingumą pagal rodiklius, susijusius su Europos žaliosios sostinės apdovanojimu (žr. toliau). Žaliųjų miestų priemonė taip pat sudaro sąlygas gauti patarimų ir susipažinti su gerosios patirties pavyzdžiais, susijusiais su miestų ekologinio aspekto gerinimu.

ES skiria apdovanojimus bei finansavimą ir taip skatina miestus tapti ekologiškesniais ir rodyti teigiamus pavyzdžius. Paminėtinas ES žaliosios sostinės apdovanojimas miestams, kuriuose yra daugiau kaip 100 000 gyventojų, ir ES iniciatyva „Žaliasis lapas“, skirta miestams ir miesteliams, kuriuose yra 20 000–100 000 gyventojų.

Merų paktu dėl klimato ir energetikos ES skatina imtis vietos lygmens veiksmų klimato kaitos švelninimo, prisitaikymo prie klimato kaitos ir energijos vartojimo efektyvumo srityse. Nuo pat Pakto įgyvendinimo pradžios 2008 m. daugiau kaip 7 300 ES vietos valdžios institucijų paskelbė apie savo ketinimą sumažinti išmetamą ŠESD kiekį. Iš viso 891 pasirašiusioji šalis iš ES pareiškė ketinanti parengti prisitaikymo prie klimato kaitos strategijas.

Vykdydama bendrąją mokslinių tyrimų programą „Horizontas 2020“ Europos Sąjunga iki 2020 m. daugiau kaip 200 mln. EUR investuoja į gamtinių sprendimų plėtrą ir demonstravimą miestų teritorijose. Be to, ERPF lėšomis remiama 2014–2020 m. laikotarpiu vykdoma iniciatyva „Inovatyvūs miestų sprendimai“, kuria siekiama išbandyti naujus ir dar nepatvirtintus miestų problemų sprendimus. Pagal šią iniciatyvą minėtam laikotarpiui iš viso skirtas 372 mln. EUR ERPF biudžetas.

⁴³ European Chemicals Agency, [Report on the Operation of REACH and CLP 2016](#).

⁴⁴ ECHA, [Reikalavimų vykdymo užtikrinimo forumas](#).

⁴⁵ ECHA, [Cheminės medžiagos, kurioms taikoma išankstinio pranešimo apie sutikimą \(IPS\) tvarka](#).

⁴⁶ OL L 158, 2004 4 30.

III. Įgalinanti sistema. Įgyvendinimo priemonės

4. Ekologiniai mokesčiai, žalieji viešieji pirkimai, aplinkos apsaugos finansavimas ir investicijos

Ekologiniai mokesčiai ir aplinkai kenksmingos subsidijos

Finansinės paskatos, mokesčiai ir kitos ekonominės priemonės yra veiksmingi ir efektyvūs būdai siekti aplinkos politikos tikslų. Žiedinės ekonomikos veiksmų plane skatinama taikyti tuos būdus. Aplinkai kenksmingos subsidijos yra stebimos įgyvendinant Europos semestrą ir energetikos sąjungos valdymo procesą.

Apmokestinant taršą ir išteklių naudojimą, vartotojai skatinami rinktis socialiniu ir ekologiniu požiūriu naudingus sprendimus. Be to, tai apmokestinus, gaunama biudžeto įplaukų. O taikant mokesčių sistemas, palankias aplinką labiau teršiančioms technologijoms, gaunama mažiau įplaukų iš mokesčių ir tenka brangiau mokėti už sveikatos priežiūrą bei valymą.

Žalieji viešieji pirkimai

ES žaliųjų viešųjų pirkimų politika valstybės nares skatina imtis tolesnių veiksmų, kad žaliųjų viešųjų pirkimų kriterijai būtų taikomi bent 50 proc. viešųjų konkursų. Europos Komisija padeda aktyviau taikyti viešuosius pirkimus, kaip strateginę priemonę aplinkos apsaugai remti.

Žalieji viešieji pirkimai – tai paskata valdžios institucijoms pirkti prekes ir paslaugas, kurių poveikis aplinkai per visą jų gyvavimo ciklą yra mažesnis, palyginti su panašiomis prekėmis ir paslaugomis, kurias būtų reikėję pirkti kitu atveju.

Viešųjų pirkimų perkamoji galia ES yra apie 1,8 trln. EUR (apie 14 proc. BVP). Didelė šių pinigų dalis tenka sektoriams, darantiems didelį poveikį aplinkai, pavyzdžiui, statybos arba transporto sektoriams. Todėl žaliaisiais viešaisiais pirkimais galima padėti gerokai sumažinti neigiamą viešųjų išlaidų poveikį aplinkai, taip pat padėti remti tvarias novatoriškas įmones. Komisija pasiūlė ES žaliųjų viešųjų pirkimų kriterijus⁴⁷.

⁴⁷ Komunikate [COM\(2008\) 400](#) Komisija rekomendavo parengti žaliųjų viešųjų pirkimų bendrųjų kriterijų nustatymo procesą. Pagrindinis žaliųjų viešųjų pirkimų principas yra susijęs su aiškiais, patikrinamais, pateisinamais ir aukštais produktams bei paslaugoms taikomais aplinkosauginiais kriterijais, pagrįstais gyvavimo ciklo modeliu ir moksliniais įrodymais.

Aplinkos srities finansavimas ir investicijos

Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondų) taisyklėmis valstybės narės įpareigojamos savo ekonominės, socialinės bei teritorinės sanglaudos, kaimo plėtros ir jūrų politikos finansavimo strategijomis ir programomis skatinti atsižvelgti į aplinkos ir klimato aspektus.

Kad būtų pasiekti tvarumo tikslai, reikia sutelkti viešuosius ir privačiuosius finansavimo šaltinius. Savo ruožtu Komisija 2018 m. kovo mėn. priėmė Tvaraus augimo finansavimo veiksmų planą⁴⁸. Tinkamas Europos struktūrinių ir investicijų fondų⁴⁹ naudojimas – ne tik tinkamai planuojant, bet ir leidžiant lėšas – labai padeda siekti aplinkos apsaugos tikslų ir integruoti juos į kitas politikos sritis. J.-C. Junckerio Investicijų planu Europai (vad. Junckerio planu) taip pat remiami aplinkos ir efektyvaus išteklių naudojimo sektoriaus projektai, visų pirma tam naudojant Europos strateginių investicijų fondą (ESIF), teikiantį pirmąją nuostolių garantiją, kurią turėdamas EIB gali investuoti į daugiau ir dažnai rizikingesnių projektų. Pagal aplinkos finansinę priemonę LIFE+ gali būti teikiama finansinė parama, padedanti rengti naujoviškus aplinkos srities projektus ir telkti reikiamą privatųjį ir viešąjį finansavimą.

⁴⁸ Europos Komisija, 2018 m., [Tvaraus augimo finansavimo veiksmų planas](#).

⁴⁹ ESI fondai yra penki: Europos regioninės plėtros fondas (ERPF), Sanglaudos fondas (SF), Europos socialinis fondas (ESF), Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas (EJRŽF). ERPF, SF ir ESF kartu sudaro Sanglaudos politikos fondus (Pastaba: Belgija negauna Sanglaudos fondo lėšų).

5. Aplinkos valdymo stiprinimas

16-uju DVT siekiama suteikti teisę kreiptis į teismą ir kurti veiksmingas, atskaitingas ir įtraukias visų lygmenų institucijas. 17-uju DVT siekiama gerinti įgyvendinimą, politikos koordinavimą ir didinti politikos nuoseklumą, skatinti mokslą, technologijas ir inovacijas, megzti partnerystės ryšius ir gerinti pažangos vertinimą.

Savo komunikate, pridėjame prie 2017 m. šalių aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūros ataskaitų, Komisija nustatė penkias pagrindines įgyvendinimo problemų visose ES valstybėse narėse priežastis:

1. neveiksmingas vietos, regionų ir nacionalinių valdžios institucijų veiklos koordinavimas;
2. administracinių gebėjimų trūkumas ir nepakankamas finansavimas;
3. žinių ir duomenų stygius;
4. nepakankamos vykdymo užtikrinimo priemonės; taip pat
5. nepakankamas integravimas ir politikos nenuoseklumas.

Tai aptariama kiekvienos šalies ataskaitoje, kartu pateikiant esamus aplinkos valdymo teisinius reikalavimus.

Komisija priėmė komunikatą „ES aplinkosaugos reikalavimų laikymosi ir aplinkos valdymo gerinimo veiksmai“⁵⁰ ir sukūrė bendradarbiavimo platformą (Aplinkosaugos reikalavimų laikymosi ir aplinkos valdymo forumą), kad valstybės narės bendradarbiautų sprendžiamos šias kompleksines problemas. Komisija taip pat pradėjo įgyvendinti projektą⁵¹ „Aplinkos valdymo vertinimo sistemos plėtojimas“. Rengiant šį politikos aplinkybių dokumento skirsnį, be kitų šaltinių, buvo remiamasi ir įgyvendinant šį projektą surinktais faktais.

Informavimas, visuomenės dalyvavimas ir teisė kreiptis į teismą

Veiksmingiau saugoti gamtą piliečiai gali tada, kai jiems prieinamos trys Orhuso konvencijos priemonės:

- i) galimybė susipažinti su informacija;
- ii) visuomenės dalyvavimas priimanč sprendimus; taip pat
- iii) teisė kreiptis į teismą aplinkosaugos klausimais,

Valdžios institucijoms, visuomenei ir įmonėms nepaprastai svarbu, kad informacija apie aplinką būtų teikiama veiksmingai ir efektyviai⁵². Kai visuomenė

dalyvauja, valdžios institucijos gali, priimdamos sprendimus, atsižvelgti į visuomenės susirūpinimą. Teisė kreiptis į teismą – tai garantijų rinkinys, kuriuo piliečiams ir NVO užtikrinama galimybė kreiptis į nacionalinius teismus siekiant apsaugoti aplinką. Kartu tai yra ir teisė pareikšti teisinį prieštaravimą (teisė pareikšti ieškinį).

Galėdami remtis trimis pirmiau paminėtais Orhuso konvencijos ramsčiais, piliečiai gali imtis veiksmingesnio vaidmens saugant aplinką. Be to, aktyvesnis visuomenės dalyvavimas padės didinti pritarimą įvairiems plėtros projektams bei tų projektų nuoseklumą, taigi – ir pagerinti verslo bei socialinę aplinką.

Informacija apie aplinką

Valdžios institucijoms, plačiai visuomenei ir įmonėms naudinga, kad būtų veiksmingai ir efektyviai teikiama informacija apie aplinką. Todėl įmonės ir valdžios institucijos turėtų rengti su aplinka susijusias veiklos ataskaitas ir aktyviai platinti informaciją visuomenei, vis dažniau – elektroninėmis priemonėmis.

Visuomenės dalyvavimas

Siekiant užtikrinti, kad atitinkama institucija priimtų kuo geriau pagrįstus sprendimus, svarbu, kad sprendimų priėmimo procese dalyvautų visuomenė.

Teisė kreiptis į teismą

Teisė kreiptis į teismą aplinkos klausimais – tai garantijų rinkinys, kuriuo piliečiams ir jų asociacijoms suteikiama galimybė teisme užginčyti atitinkamos viešojo administravimo įstaigos veiksmus arba apskųsti jos aplaidumą. Tai decentralizuoto ES aplinkos teisės įgyvendinimo priemonė.

Per pirmąjį aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūros etapą atliekant vertinimą daugiausia dėmesio buvo skiriama teisei pareikšti ieškinį (t. y. šalies galimybei įrodyti pakankamą ryšį su ginčijamu įstatymu arba veiksmu ir ginčijamo įstatymo arba veiksmo daromą žalą), ir tai labai svarbu siekiant užtikrinti teisę kreiptis į teismą ir atsižvelgiant į susijusias išlaidas. Be to, atliekant vertinimą pirmą kartą buvo sistemingai analizuojamas praktinės informacijos prieinamumas visuomenei. Šioje aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūroje nagrinėjama, ar valstybės narės gerai paaiškina teises kreiptis į teismus visuomenei, ir kokios yra su teise pareikšti teisinį ieškinį susijusios ir kitos svarbiausios bylų gamtos ir oro taršos

⁵⁰ COM(2018) 10.

⁵¹ Institute for European Environmental Policy, [Development of an assessment framework on environmental governance in EU Member States](#).

⁵² [Orhuso konvencija, Visuomenės galimybės susipažinti su informacija apie aplinką direktyva 2003/4/EB](#) ir [Europos bendrijos erdvinės](#)

[informacijos infrastruktūros \(INSPIRE\) direktyva 2007/2](#) kartu sudaro teisinį pagrindą, kuriuo remdamosi valdžios institucijos dalijasi informacija apie aplinką tarpusavyje ir su visuomene. Atliekant šią aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūrą dėmesys buvo sutelktas į INSPIRE.

klausimais iškėlimo kliūtys.

Reikalavimų laikymosi užtikrinimas

Aplinkosaugos reikalavimų laikymosi užtikrinimas aprėpia visą valdžios institucijų darbą, kuriuo siekiama užtikrinti, kad pramonės įmonės, ūkininkai ir kiti subjektai vykdytų savo įsipareigojimus saugoti vandenį, orą ir gamtą, taip pat tvarkyti atliekas. Jis apima valdžios institucijų paramos priemones, pavyzdžiui:

- i) reikalavimų laikymosi skatinimą;
- ii) jų vykdomus patikrinimus ir įvairias patikras, t. y. reikalavimų laikymosi stebėseną; taip pat
- iii) priemones, kurių jos imasi siekdamos sustabdyti pažeidimus, taikyti sankcijas ir reikalauti žalos atlyginimo, t. y. vykdymo užtikrinimą.

Piliečių mokslas ir skundai padeda valdžios institucijoms geriau orientuotis pastangas. Atsakomybė už žalą aplinkai reiškia, kad teršėjas turi ištaisyti bet kokią žalą.

Reikalavimų laikymosi pareigos gali būti nurodomos kaip draudimai, bendrosios privalomos taisyklės, reikalavimai gauti leidimus ir kitos priemonės, kuriomis užtikrinama aplinkos apsauga, visuomenės sveikata ir ilgalaikiai išteklių poreikiai. Tai paaiškinta Komunikate „ES aplinkosaugos reikalavimų laikymosi ir aplinkos valdymo gerinimo veiksmai“⁵³.

Reikalavimų laikymosi skatinimas ir stebėseną

Aplinkosaugos reikalavimų laikymosi užtikrinimas – tai visi būdai, kurių valdžios institucijos imasi vykdydamos skatinimo, stebėsenos ir reikalavimų laikymosi užtikrinimo veiklą pagal šias apibrėžtis:

- skatinti reiškia padėti įmonėms ir kitiems subjektams laikytis reikalavimų;
- stebėti reiškia patikrinimais ir įvairiomis patikromis rinkti informaciją apie reikalavimų laikymosi lygį ir teikti patikimus reikalavimų laikymosi užtikrinimo įrodymus; taip pat
- užtikrinti reikalavimų laikymąsi reiškia sustabdyti taisyklių nepaisančius asmenis, nubausti juos ir įpareigoti ištaisyti padarytą žalą.

Skatinimas apima informuotumo didinimą, rekomendacijų teikimą ir konsultavimą. Stebėseną apima įprastus aplinkosauginius tikrinimus, policijos tyrimus ir viešojo sektoriaus audito įstaigų atliekamus aplinkosaugos auditus. Ji taip pat apima visuomenės pateiktų skundų nagrinėjimą. Reikalavimų laikymosi užtikrinimas apima audito rekomendacijas, oficialius įspėjimus, nurodymus nutraukti pažeidimą ir daugiau jo nebevykdyti, administracines baudas, baudžiamąjį persekiojimą ir taisomųjų veiksmų reikalavimus. Veiksmai gali skirtis atsižvelgiant į tai, kas yra geriausia.

⁵³ [COM\(2018\) 10](#).

Piliečių mokslas ir skundų nagrinėjimas

Nagrinėjami dviejų rūšių skundai: i) skundai valdžios institucijoms dėl aplinkos problemų, kurias valdžios institucijų prašoma spręsti, ir ii) skundai dėl valdžios institucijų, kurios, kaip įtariama, nevykdė aplinkosaugos užduočių; šie skundai dažnai teikiami nacionalinio ombudsmeno biurui.

Pagrindiniai šiame skirsnyje nagrinėjami klausimai – skaidrumas, piliečių dalyvavimas, prieinamumas ir paprastumas, konfidencialumas, nepriklausomumas ir atskaitomybė.

Vykdyto užtikrinimas

Nusikaltimai aplinkai – tai veiksmai, kuriais pažeidžiami aplinkos teisės aktai ir padaroma didelė žala ar kyla pavojus aplinkai ir žmonių sveikatai. Žinomiausi nusikaltimų aplinkai pavyzdžiai: i) neteisėtas medžiagų išmetimas ar išskyrimas į orą, vandenį arba dirvožemį, ii) neteisėta prekyba laukiniais augalais ir gyvūnais, iii) neteisėta prekyba ozono sluoksnį ardančiomis medžiagomis ir iv) neteisėtas atliekų vežimas arba išmetimas. Direktyvoje 2008/99/EB dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę nustatytas nusikaltimų aplinkai, kuriuos visos valstybės narės turi laikyti nusikalstama veika, jei ta veika padaryta tyčia arba dėl didelio aplaidumo, sąrašas.

Be to, siekiant užtikrinti tinkamą aplinkos valdymą ir išvengti su aplinka susijusių nusikaltimų, labai svarbus vykdyto užtikrinimo įstaigų sąžiningumas. Darbuotojų atranka ir priežiūra, atlyginimas už pavyzdingą elgesį – tai tik kelios galimos priemonės šiems uždaviniams spręsti.

Atsakomybė už žalą aplinkai

Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje dėl atsakomybės už žalą aplinkai (2004/35/EB) nustatyta sistema, grindžiama principu „teršėjas moka“, – šia sistema siekiama užkirsti kelią žalai aplinkai ir ją ištaisyti.

Nebuvo gauta jokių naujų Atsakomybės už žalą aplinkai direktyvos ataskaitų, kuriomis būtų galima remtis antrajame aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūros cikle, tačiau faktai buvo renkami su valstybėmis narėmis vykdamas daugiametę darbo programą.

Aplinkos apsaugos administravimo institucijų veiksmingumas

Subjektai, dalyvaujantys ES, nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis įgyvendinant aplinkos teisės aktus, turi turėti žinių, priemonių ir gebėjimų užtikrinti, kad teisės aktai ir vykdyto užtikrinimo proceso valdymas duotų laukiamų rezultatų.

Administraciniai gebėjimai ir kokybė

Labai svarbu, kad atitinkamų viešojo administravimo įstaigų visų lygių darbuotojai turėtų reikiamų gebėjimų,

įgūdžių, išteklių ir būtų tinkamai parengti, kad galėtų atlikti savo užduotis ir veiksmingai bendradarbiauti bei koordinuoti savo veiksmus taikant daugiapakopio valdymo sistemą.

Koordinavimas ir integravimas

Aplinkos aspektų integravimas reiškia užtikrinimą, kad priimant sprendimus ir vykdamas veiklą kituose sektoriuose būtų visapusiškai atsižvelgiama į aplinkos problemas. Siekiant darnaus vystymosi, reikia iš naujo pabrėžti politikos koordinavimą ir integravimą.

Gebėjimas prisitaikyti, reformų dinamika ir inovacijos (e. valdžia)

E. valdžia būti skatinti inovacijas ir augimą visoje ekonomikoje, nes privačioms paslaugoms būtų suteikta eksperimentinė rinka ir platforma, kartu visų Europoje gyvenančių žmonių labai mažinant aplinkosauginį pėdsaką.

Galimybė gauti finansavimą ir veiksmingas lėšų naudojimas

Komisija finansuoja projektus ir iniciatyvas, kuriais visoje ES ir už jos ribų skatinami jos politikos prioritetai. Valdžios institucijos turėtų skatinti turimas lėšas naudoti investicijoms į aplinką ir gebėti tinkamai planuoti bei išleisti lėšas.

Tarptautiniai susitarimai

ES sutartyse reikalaujama, kad įgyvendinant ES aplinkos politiką tarptautiniu lygmeniu būtų skatinamos priemonės, skirtos regioninėms ar pasaulinėms aplinkos problemoms spręsti.

Dauguma aplinkos problemų yra tarpvalstybinio pobūdžio ir dažnai daro įtaką visame pasaulyje, todėl jas veiksmingai spręsti galima tik bendradarbiaujant tarptautiniu mastu. ES sudaryti tarptautiniai aplinkos susitarimai yra privalomi ir ES institucijoms, ir valstybėms narėms. Visos susitarimų šalys turi per nustatytą terminą pasirašyti, ratifikuoti ir veiksmingai įgyvendinti visus atitinkamus daugiašalius aplinkos susitarimus. Tai irgi labai padės pasiekti darnaus vystymosi tikslus, kurių siekti valstybės narės įsipareigojo 2015 m. ir kuriuose nustatyti keli teisiškai privalomi susitarimai.

Tai, kad kelios valstybės narės nepasirašė ir (arba) neratifikavo keleto tų susitarimų, stabdo aplinkos nuostatų įgyvendinimą, taip pat ir Europos Sąjungoje, bei menkina ES patikimumą atitinkamose derybose ir tarptautiniuose susitikimuose, kuriuose ES nuo seno siekia padėti trečiosioms šalims prisijungti prie tokių susitarimų. Tai, kad pavienės valstybės narės nėra pasirašiusios susitarimų, kuriuose numatytas balsavimas, dažnai turi tiesioginį neigiamą poveikį ES atiduodamų balsų skaičiui.

Miškai. ES medienos reglamentas ir Miškų teisės aktų vykdymo, miškų valdymo ir prekybos mediena (FLEGT) reglamentas

Pagal ES medienos reglamentą, kuriuo draudžiama pateikti į ES rinką neteisėtai paruoštą medieną, kompetentingos ES valstybių narių institucijos privalo reguliariai tikrinti ūkio bei komercinės veiklos subjektus ir taikyti sankcijas už reikalavimų nesilaikymą.

Genetiniai ištekliai. Nagojos protokolais dėl galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir sąžiningo bei teisingo naudos, gaunamos juos naudojant, pasidalijimo⁵⁴

ES galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo reglamentu į ES teisę perkeltos reikalavimų laikymosi priemonės, kurių reikalaujama pagal Nagojos protokolą. Tuo užtikrinama biologinės įvairovės išsaugojimo ir tvaraus jos naudojimo, sąžiningo bei teisingo naudos, gaunamos naudojant genetinius išteklius, pasidalijimo bendroji sistema. Pirmas etapas, vertintas atliekant aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūrą, – ES valstybių narių kompetentingų institucijų, atsakingų už ES galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir naudos pasidalijimo reglamento įgyvendinimą, paskyrimas.

Tarptautinė prekyba laukiniais augalais ir gyvūnais. Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencija (CITES)

Pagrindiniu reglamentu⁵⁵ į ES teisę perkeltos pagrindinės prievolės, kylančios iš Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencijos (CITES). Valstybės narės privalo įsteigti atitinkamas nacionalines institucijas importui (importo prašymams), (re)eksportui ir ES vidaus prekybos dokumentams reguliariai tvarkyti. Jos taip pat kas 6 mėnesius Komisijai privalo pranešti apie konfiskuotas neteisėtas siuntas ir keisti šią informaciją per [ES-TWIX](#) platformą.

⁵⁴ [Reglamentas \(ES\) Nr. 511/2014.](#)

⁵⁵ [Tarybos reglamentas \(EB\) Nr. 338/97.](#)